

EGER VÁR VIADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

ELSŐ RÉSZE

Negyvenkilencben mikoron írának,
Esmég foglalák az Oláh Miklósnak,
Főpispöknek, főkancelláriusnak,
Ötödnapiján az Bódogasszon hónak.

65 Dobót, Zayt akkoron megesköték
Őfelségének, országnak, pispöknek,
Eger várban hogy ők hívök lennének.
Ötven esztendőben mikor élnének,

70 Egri sereggel Szolnokot foglalák,
Kirá! akarattából megcsinálák,
Vitéz Zay Ferencöt benne hagyák,
Ki jól szolgálá, sok jámborok vallyák.

Az jó pispek ötvenegy esztendőben
Vitéz Mecskei Istvánt egri tisztben
75 Dobó István mellé mindön igyében
Választá, szolgálna jó hívségében.

Királnak, pispöknek meghitözének,
Hogy Egerben nagy hívséggel lennének,
Viszont király és pispök felelének:
80 Szükségökben segítséggel lennének.

Csuda szép helyen Egör vára vagyon,
Az völgyre fekszik egy hegyorozaton,
Északra ellenbe Királszéki vagyon,
Napkeletre egy nagy magas hegy vagyon,

85 Arról bénézhetnek várban szabadon,
Napkeletről alámeneti vagyon,
Dél felé nemmén szép mezőcske vagyon,
Dérről fekszik váras, egy völgybe vagyon.

Sőt várasnak vala tapasztott palánkja,
90 Annak vala négy kimenő kapuja,
Egör víznek által benne folyása,
Napnyugatról az káptalan klastroma.

3. RÉSZ
(61–92. sor)

EGER VÁR VLADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

Eskütétel

A szakasz fő témája

A várvédő kapitányok hivatalos, ünnepélyes felesketése az uralkodóra és a püspökre, Szolnok várának megerősítése, valamint az egri vár stratégiai elhelyezkedésének, környező hegyeinek és a várost védő palánknak a részletes

Mi történik ebben a blokkban?

* **61–68. sor:** 1549-ben, Boldogasszony havának (január) ötödik napján a várat hivatalosan is átadják Oláh Miklós egri püspöknek és főkancellárnak. Ekkor Dobó Istvánt és Zay Ferencet ünnepélyesen felesketik a királyra, az országra és a püspökre, hogy hűséggel védelmezni fogják Eger várát.

* **69–80. sor:** Az 1550-es esztendőben az egri katonák segítségével a király parancsára elfoglalják és megerősítik ("megcsinálják") Szolnok várát, amelynek élére Zay Ferencet nevezik ki kapitánynak. 1551-ben a püspök Dobó István mellé Mecskey Istvánt választja meg másodkapitánynak ("egri tisztben"). Mecskey szintén felesküszik a királyra és a püspökre a hűséges szolgálatra, cserébe az uralkodó és a főpap megígérik, hogy ha baj van, katonai segítséget küldenek nekik.

* **81–92. sor:** Tinódi részletes leírást ad Eger földrajzi elhelyezkedéséről. A vár egy hegyromról néz le a völgyre, északra a Királyszéke nevű domb, keletre pedig egy nagy, magas hegy (az Almagyar-hegy) magasodik fölé – utóbbi komoly veszélyforrás, mert onnan az ellenség szabadon beláthat a várba. Délre egy szép kis mező terül el, és abban a völgyben fekszik maga Eger városa is. A várost sárral tapasztott palánkfal védi, amelyen négy kapu biztosítja a ki- és bejárást, átfolyik rajta az Eger-patak, nyugatról pedig a káptalan kolostora határolja.

EGER VÁR VLADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

Fontosabb régi szavak és magyarázatuk

- * **Bódogasszon hónap:** Boldogasszony havának, vagyis januárnak.
- * **Megesköté, meghitözének:** Megeskették őket, felesküdték (hitüket adták).
- * **Minden igyében:** Minden ügyében, minden dolgában.
- * **Hívségében:** Hűségével, hűségesen.
- * **Hegyorozaton:** Hgyorom, hegygerinc.
- * **Bénézhetnek:** Beláthatnak, betekintheznek.
- * **Nemmén:** Némiképp, valamennyire.
- * **Tapasztott palánkja:** Deszkákból, gerendákból font, sárral és agyaggal letapasztott védőfal.
- * **Klastroma:** Kolostora.

Érdekességek

* **A "belátható" vár:** Tinódi katonai pontossággal szúrja ki a vár legnagyobb védelmi hibáját: a napkeletre (keletre) lévő magas hegyet. Az ostrom során a törökök pontosan ide, az Almagyar-hegyre állították fel a tüzérségük egy részét, mert onnan akadálytalanul bombázhatták a belső udvart.

* **Kölcsönös szerződés:** Az eskü nem volt egyoldalú. Amikor a kapitányok élet-halálra felesküdték a védelemre, a király és a püspök jogilag kötelezettséget vállalt a felmentő sereg küldésére ("segéltséggel lennének"). Mint tudjuk, ezt az ígéretet később nem sikerült betartaniuk.

Történelmi háttér

Oláh Miklós a kor egyik legműveltebb humanistája, katolikus főpap és politikus volt, aki főkancellárként I. Ferdinánd legfőbb magyarországi támaszának számított. Szolnok 1550-es erődítése azért volt létfontosságú Eger számára, mert a Tisza partján álló Szolnok alkotta Eger előretolt védőbástyáját délen. Amikor 1551-ben Zay Ferencet áthelyezték Szolnokra, helyére a szintén rendkívül vitéz Mecskey István került Egerbe Dobó mellé. Ez a két kapitány alkotta azt a megalkuvást nem ismerő vezetést, amely összefogta a védelmet a közeledő török vihar előtt.

EGER VÁR VLADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

Kérdések

1. Történelem:

Ki volt Oláh Miklós, milyen katonai-stratégiai lépést tettek az egri vitézek 1550-ben a király parancsára, és ki lett Dobó István új tisztvárosa 1551-ben?

2. Irodalom:

Hogyan alkalmazza Tinódi a térbeli tájékozódás (topográfia) eszközeit Eger bemutatásakor, és miért fontos a védművek (palánk, klastrom) pontos megnevezése?

3. Kreativitás:

Képzeld el a pillanatot, amikor Dobó István és Mecskey István 1551-ben, kezüket a Bibliára téve elmondják a katonai esküt az egri templomban. Írd le 3 mondatban, milyen hangulat uralkodik a szertartáson!

EGER VÁR VIADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

Minta Válaszok:

1. Történelem:

Oláh Miklós az egri püspök és az ország főkancellárja volt, akinek jelenlétében a kapitányok letették a hűségesküt. 1550-ben az egri sereg a király parancsára elfoglalta és megerősítette a stratégiai fontosságú Szolnok várát, ahová Zay Ferencet nevezték ki kapitánynak. Mivel Zay Szolnokra került, Oláh Miklós püspök 1551-ben a vitéz Mecskey Istvánt választotta Dobó István mellé másodkapitánynak.

2. Irodalom:

Tinódi a klasszikus topográfiai leírást alkalmazza, amikor a négy égtáj (észak, napkelet, dél, napnyugat) szerint haladva, szinte térképszerűen rajzolja fel a vár és a város elhelyezkedését. A védművek, mint a tapasztott palánk vagy a káptalan klastromának pontos megnevezése azért fontos, mert ezek a reális részletek készítik elő az ostrom későbbi helyszíneit, és növelik a krónika hadtörténeti hitelességét.

3. Kreativitás:

A gyertyák imbolygó fénye megcsillant a két kapitány fényes páncélján, miközben mély, zengő hangjuk betöltötte a feszült csendbe burkolózó egri templomot. A feszület előtt álló Oláh Miklós püspök merev tekintettel figyelte a tiszteket, akik a Bibliára helyezett kézzel az életüket sorsolták oda a vár védelmére. Az eskuszöveg utolsó szavainál a jelen lévő vitézek egyszerre markolták meg kardjaik markolatát, és a fegyverek halk csörrenése pecsételte meg a szent fogadalmat.